

F-derbyerne gennem tiden

TO MÅNEDER MED DERBYSEJR, BUGGYLØB, TOSPAND OG SKADEFRYD

TEKST: LARS DONATZKY | FOTO: ARKIV OG BURT SEEGER

"De var der Alle. De bredskuldrene Hestehandlere og de bredbugede Kvægtorvmatadorer og de saftfulde Indehavere af Vesterbros Beværing. De spillesyge unge sønner af Danmarks Adel Side om Side med søndagsglade, højtalende Handelskommis'er. Heller ikke den sejrsvante Rytterofficer fra Eremitagen savnedes. Sadelpladsens Damepublikum var den sædvanlige yndefulde Blanding af jævn Borgerlighed og en lidt stærkt toucheret Fornemhed. Ægteparret Ciniselli, der vakte Opsigt med sit flotte Køretøj, bør vi måske anbringe midt imellem disse to Rangklasser".

Sådan startede Politikens travjournalist inde i bladet mandag d. 7. maj 1906 reportagen fra årets første løbsdag dagen inden i Charlottenlund, hvor Trav-Derbyet var blevet kørt.

Og forsiden var fyldt med tegninger og teksten:

"Under enorm Tilslutning fandt igaar Sommerens første Travløb Sted. Publikum var den sædvanlige typiske mellemborgerligt kjøbenhavnse, og den slanke, fintbyggede Miss Refero skuffede ikke dette Publikums Forventninger, som gav sig udslag i, at der holdtes 3600 kr. på Dyret.

Nogen Opmærksomhed vakte den lille Starter, Løjtnant Petersen-Dan, der stående på Trappen foran Dommerpavillonen, som Tegningen viser, tumler med sin nye elektriske Starterslange".

Og inde i bladet fortælles så, at Miss Refero holdt sig kort foran den undervejs flere gange galopperende Miss Cresceus, og at tredjehesten General Cook var et pænt stykke bagefter. Hoppen blev fotograferet, ejeren Mr. King fik gratulationer, men spillerne var "dvaske", fordi det var gået akkurat som forventet. Odds var 1,18 fordi 3.600 kr. af de spillede 5.000 kr. var sat på vinderen.

EN ANDEN TRAVSPORT DENGANG

Reportagen, dagens løbsresultater og et kig i stambogen fortæller en del ting om travsporten på den tid. Tilskuerne tiltrak sig mindst lige så stor opmærksomhed som hestene. Ejerne blev anset for mere vigtige end kuskene, som aldrig blev nævnt, men i dette tilfælde var ejeren Mr. King og kusken, den pommersk-rumænske Julius Pajoncek, identiske.

I øvrigt var de ikke-nævnte kuske bag anden- og tredjehesten, ungareren Smrcka og tyskeren Trautvetter, også udlændinge. Det var hovedreglen for de professionelle omkring 1900.

Odds som var lave blev generelt betragtet som kedelige og gjorde stemningen "dvask". Og så viser tallene, at publikum på den tid fik 85% mod nu 80% tilbage i Vinderspil. Resultatet af dagens øvrige løb viste, at Miss Refero var ude igen med en tredjeplads tre løb efter Derbyet. Det var helt almindeligt med to starter pr. løbsdag.

Stambogen fortæller, at alle tre heste havde forældre, der begge var født i USA. De gamle danske og russiske hoppelastamer havde haft deres tid og var nu ved at blive helt overhalet af amerikanske importere og deres afkom.

Den elektriske "starterslange" har jeg ikke hørt om før. Den elektriske start kom først 30 år senere, så man må formode, at det var et eksperiment, som hurtigt gik i glemmebogen, men mindre slangen blot startede løbsuret? Måske Væddeløbsbladets læsere ved det?

Tegningen på forsiden af avisen antyder små heste og store sulkyer, og billedet af "handskemager" Bording fra omkring 1900 fortæller, at de høje sulkyer stadig var normen. Derimod var hestene ikke nødvendigvis små, og Derbyvinderen Miss Refero var – som ses på billedet – en skønhedsåbenbaring på 163 cm. Hun lignede ikke en almindelig trav på den tid, og hun fik som åring i 1903 bevaringsdiplom på Fællesskuet i Charlottenlund. Hun var første danske afkom og datter af den senere avschampion Refero, en søn af Guy Wilkes, som blev importeret af travselskabet i 1904.

TO KLASSISKE SØSTRE

Årstalsangivelsen er ikke en fejl. Moderen til Miss Refero, Missie, var blevet importeret fra New York i 1901 ifolet Refero og medbringende føllet Elinor ved siden, og Missie blev solgt til Villads Olsen på Stutteri Vintappergården i Lyngby, mens Elinor blev solgt til en anden kendt opdrætter og storhesteejer, nemlig Julius Højbye.

Importøren var den flittigt Amerika-rejsende Julius Pajoncek, og tilsyneladende indgik det i handlerne, at han skulle have det kommende føl. Altså Miss Refero.

Det vilde ved denne historie er, at de to søstre, Elinor og Miss Refero, begge vandt både Kriterium og Derby i årene 1904, 1905 og 1906. Det er så vidt jeg kan se nærmest en sensation, og vel ikke kun i Danmark.

Preben Kjærsgaard vandt Dansk Trav Derby 2002 med røde Frække Frederik.

Julius Pajoncek var skiftevis træner og amatør, amatørchampion fire gange omkring 1910, og han blev det første æresmedlem i Dansk Travtrænerforening i 1911.

EFTER DERBY MED TILLÆG PÅ 500 METER

Med succesen som både 3- og 4-års steg kravene hurtigt til Miss Refero, og en uge efter Derbyet var hun tæt på sejr trods 500 meters tillæg. Tillæggene blev givet efter bedste vinder tid i karrieren, og måske var der også med noget meetings-tillæg oveni for nyligt opnået succes. Det kostede dyrt at vinde på en toptid.

Man ville på den tid gerne vise publikum en større variation i programmet, og der blev foranstaltet væddeløb for buggies, firehulede køretøjer, som skulle køres af medlemmer af selskabet, som ikke havde deltaget imod professionelle kuske. Det blev protesteret højlydt fra hesteejerne, der gerne ville styre selv, men det hjalp ikke.

Miss Refero havde vundet en buggy i Derbyærespæmie. Hoppen blev lånt ud til en helt ny chauffør, Carl Fehrmann, og "naturligvis" var hun også overlegen på dette felt. Og vindertiden 1.45,4 over 2780 meter illustrerede, at buggierne var konstrueret til hurtigkørsel.

Kort tid efter var hun igen ude til sejr, nu i kilometertiden og ny rekord 1.40, og med den tid var hun definitivt anbragt blandt hurtigtraverne.

SPANDETS DÅRLIGSTE VINDERTID

En uge efter gjaldt det tospandsløb, hvor Miss Refero på 2800 meter sammen med Jenny Wilton startede 340 meter bag den gode Kaja B og sin egen storesøster og 1905-Derbyvinder Elinor, travsportens bedste på den tid.

Denne distanceforskel kunne kun lade sig gøre, fordi hestene blev matchet efter den dårligste rekord (vindertid) i spanDET, og

det var lykkedes Julius Højbye at holde Kaja B i så lav fart, så meget tilbage tidligere i sæsonen, at hans par blev stærkt begunstiget af løbets proposition.

Elinor og Kaja B vandt let i kilometertiden 1.57,0 over 2460 meter, mens Pajoncek kørte 1.45,3 med sine stjerner, da han passerede mållinjen et par sekunder efter Højbye og hans heste. Næsten præcis samme tid, som Miss Refero havde præsteret i buggyløbet.

Højbye havde naturligvis vidst, at her kunne ingen blive straffet for at køre for hurtigt. Et tospand ville jo alt andet lige løbe langsommere.

Men Julius Højbyes ellers defensive kørsel med Kaja B var blevet bemærket af Idrætsbladet, der forsøgte at holde alle kuskene ansvarlige for denne spekulation i manglende interesse for sejr, hvis løbet var gået for stærkt, eller hvis vejr og bane var ideelle til rekorder. Derfor talte man om "regnevjrskuske", som slog til, når banen var tung.

REKORDSEKUNDERNE

Og Politiken fulgte trop efter væddeløbene d. 27. juni.

Jægersborgløbet var utvivlsomt det Løb, der som igaar interesserede de rigtige Travsportsmand stærkest. Ikke så meget fordi det gav Anledning til nogen særlig smuk sportslig Præstation, men fordi en retfærdig Hævn ramte en Hest, der endogsaa er ualmindelig bange for Rekord-Sekunderne.

Det er Mr. Kings "Miss Refero", som sammen med "Miss Cromwell" løb dødt Løb. Da "Miss Refero"s Ejer tilbød at lade Hestene løbe om (red: som var skik og brug efter dødt løb), medens "Miss Cromwell"s Ejer ikke vilde gaa med hertil, blev "Miss Refero" erklæret for "Sejrer" og fik samtidig Rekord på 1,38, hvilket betyder et Tillæg på 3 Sekunder. Travmændene gottede sig over konkurrentens Uheld, ja, de ligefrem gned sig i Hænderne af Glæde.

Vi kender ikke Mr. King. Men der er mange andre Hesteejere, som foruden ham kunde have rigtig godt af noget lignende. I fjerde Løb igaar var Hr. Julius Højbye saaledes ligefrem nødt til at vinde med "Kaja B", da de tidligere Dages skandaløse Kørsel ellers vilde have kvalificeret Hesten til Udsmidning.

Alligevel vilde "Dagmar Lamott" med lethed have kunnet vinde Løbet, dersom ikke Kusken her på Banens sidste Omgang var blevet så bange for Rekord-Sekunderne og uden Spor af Blufærdighed havde holdt igen på Hesten.

TRAVSPORTENS BEDSTE HESTE

Det var en række af travsportens bedste heste, vi her taler om. Dagmar Lamott og Kaja B. blev nemlig nummer 1 og 2 i det følgende års Derby, og det var gentagelse på gentagelse.

Ildrætsbladet havde omtalt Kaja B og andre heste gang på gang, og havde vurderet, at de ofte løb en kilometertid 5-10 sekunder langsommere end deres præstationsformåen. Tænk, hvis hurtigtraverene i dagens trav i normal bane "fingerede" et helt løb i 1.22-1.25-tempo. Det bliver da for stramme barduner!

Kørslen gjorde selvfølgelig også, at hestene ikke blev overanstrengt og kunne starte flere gange på en dag, og i et referat af et tospandsløb antager Ildrætsbladet direkte, at to deltagere var for friske, da de ikke havde startet tidligere på dagen. Så var der i øvrigt tospands-pause til ganske få løb i 1934, men heller ikke der slog det an.

Det er efter min mening ufatteligt, at sporten bevarede sit publikum og overlevede med tototilladelse disse år i begyndelsen af det 20. århundrede

UFORSTÅELIGT

Det er efter min mening ufatteligt, at sporten bevarede sit publikum og overlevede med tototilladelse disse år i begyndelsen af det 20. århundrede, og det var lige så ufatteligt, at systemet med tillæg efter rekorder fik lov til at køre helt indtil 1913, hvor det nuværende system med tillæg efter vundne præmier blev indført. Der var brug for den i dag helt manglende kritiske dagspresse.

I begyndelsen af 1900-tallet havde dommerne mulighed for op til start at indsætte en såkaldt "protestkusk", der skulle vise hestenes sande værdi. Fænomenet er heldigvis overstået, men naturligvis påhviler der i dag dommerne et stort og nyt ansvar, når "nøden" har betydet, at man for at lave et "spændende" V5-spil anbringer handicap i spillet!

Cromwells ejer, amatøren Christian Lauritz Müller, der sagde nej tak til omløb, spillede hovedrollen i det næste F-Derby, hvor vinderen heller ikke startede med det af generalsekretær Hugo Jørgensens foreslåede F.

F 1925: PETER POGUES ÆLDSTE BØRN

Derbyvinderen 1925 blev nemlig Peter Pogue Jr. med bygmästare C.L. Müller i sulkyen, og på fjerdepladsen kom staldkammeraten Svarte Petter med Anton Fyhr. De to hingste var de to eneste afkom i første årgang af Müllers egen store stjerne, den amerikanske Peter The Great-søn Peter Pogue.

Peter Pogue, DM-vinder 1920, viste mellem galopper en speed, man aldrig før havde set på banen. Hingsten var en af banens største attraktioner disse år, og Müller var trods sin ikke altid velovervejede kørsel en populær mand hos publikum. Müller var amatørchampion seks gange i denne sidste periode af hans karriere.

Andre travhistorikere og jeg har skrevet mange historier om denne Jägersro-banens grundlægger. Derfor fokuseres her på 1921-årgangen og Trav Derbyet 1925.

Årgangen var usædvanlig god, og i toårssæsonen strålede "mock-indlænderen" – dvs. indført i fødselsåret og dermed startberettiget i de klassiske løb – Guy Worthy.

Hesten vandt Opdrætningsløbet til odds 1,12 for N.J. Koster, mens den på andenplads i Tvede Memorial ikke kunne give 80 meter forud til FMK og Koster, der på de givne betingelser havde foretrukket denne chance.

Guy Worthy kom i det løb for gæstekusk Max Rabenhorst over mål et sekund senere, og kilometertiden blev udregnet til 1.29,9. Det blev anset for Europas hurtigste toårstid i sæsonen 1923, og det var en forbedring på 4,9 sekunder af den danske toårsrekord.

Som treårs var Double King (Frank Starr) bedst, og spørgsmålet var blot, om hesten blev klar til start i Kriteriet. Det gjorde den, og den vandt let for Starr til odds 2,02 foran næstfavoritten Piccolo med Koster. Til start var også Müllers hingste Peter Pogue Jr. og Svarte Petter, men uden held. Guy Worthy var ikke startklar på dagen.

Double King blev en af sportens bedste heste med i alt 30 sejre og 80.950 kr. i 82 starter, mens Guy Worthy vandt 14 sejre og 54.400 kr. i 72 starter. De få karrierestarter (på den tid) fortalte alt om, at hestene løb med skader, pauser og skrøbelige ben.

PETER POGUE JR. SATTE DERBYREKORD

Da Derbyet skulle køres 7. juni året efter, havde Peter Pogue Jr. præsteret så flot og fin form, både på den i 1923 åbnede Jägersro-bane og på den i 1922 åbnede Amager-bane, at hesten blev næstfavorit til 28:10, selv om man ikke havde set parret i Charlottenlund på grund af Müllers langvarige konflikt med travselskabet vedrørende hans – rigtige –

påstand om import af heste på "falske papirer".

Favoritten var Kriterievinderen Double King (Starr) til 21:20 og tredjefavorit den til 31:10 spillede Opdrætningsløb-vinder Guy Worthy, som Koster havde fået til "genoptræning" en måned før det store løb. Kunne championen trylle igen?

Det blev et dramatisk væddeløb, illustreret ved at Politikens forsidebillede er taget en omgang før mål. Guy Worthy havde ført med pres fra Müllers anden hest Svarte Petter (Anton Fyhr), og nu kom både Double King og Peter Pogue Jr. i angreb.

Snart var kun Guy Worthy og Peter Pogue Jr. tilbage i kampen, og Guy Worthy forsvarede sig til kort før mål, hvor Peter Pogue Jr. kæmpede sig forbi. På tredjeplads kom Fancy, den første, der havde fulgt årgangsbogstavet F, og som fjerde kom Svarte Petter. I alt fem af 10 deltagere havde forbogstavet F.

MÜLLER MED EN "USLÆLIG" ALDERSREKORD

Med sejren satte Peter Pogue ny Derbyrekord 1.28,6, Müller scorede ikke mindre end 14.000 kr. af præmiesummens 20.000 kr., og så satte han en nærmest uslæelig rekord for en skandinavisk Derbyvinder (i hvert fald varmløbs); han blev med sine 68 år den ældste vinder af Trav Derbyet.

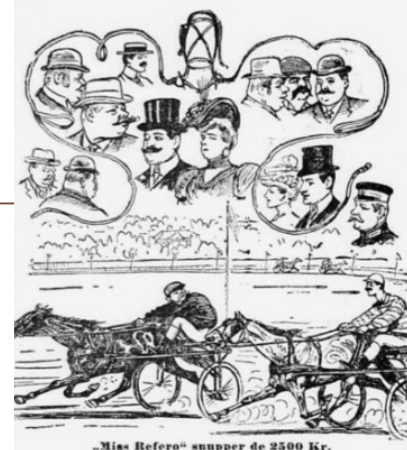
Kontakter i Sverige og Norge har fortalt mig, at Søren Nordin var 63 år, da han vandt med Mustard i 1980, og at Per Ulven var 60 år, da han vandt med Tom Pedro i 1986. Det er det ældste, der har kunnet finde.

MEN SÅ ER DER JO STEEN JUUL

Der skulle så gå 95 år til 2020, før den nyblevne 70-årige Steen Juul slog til med Extreme. Hestens navn svarer meget godt til

Travsæsonen aabnes.

Opløbet i det store Derby.

10 "Miss Refero" snupper de 2500 Kr.

4

3

5

6

7

9

1 Fra forsiden af Politiken d. 7. maj 1906, dagen efter sæsonstarten med Derbyet.

2 Starteren med den mystiske elektriske starterslange ved 1906-Derbyet.

3 Tegningens højtiddende kuske var ikke fantasi. Her er handske-mager Bording på vej i stald nogle år tidligere.

4 Buggies som denne var blevet konstrueret på fabrik i Charlottenlund efter alle kunstens regler, og hestene kunne løb ganske hurtigt med de fire hjul og oprøvede kuske.

5 Vi har ikke fotos af Miss Refero i tospand, men her ses travhistoriens mest berømte par. De to Hambletonian-vindere Greyhound og Rosalind på vej til succesfuldt rekordforsøg for Sep Palin på Syracuse-banen i USA i 1939.

Tiden blev 113,9 – senere sænket af parret til 113,5.

6 Miss Refero var og blev en usædvanlig skønhed på den tid, og allerede som 1-års blev hun præmieret på fællesskuet i Charlottenlund.

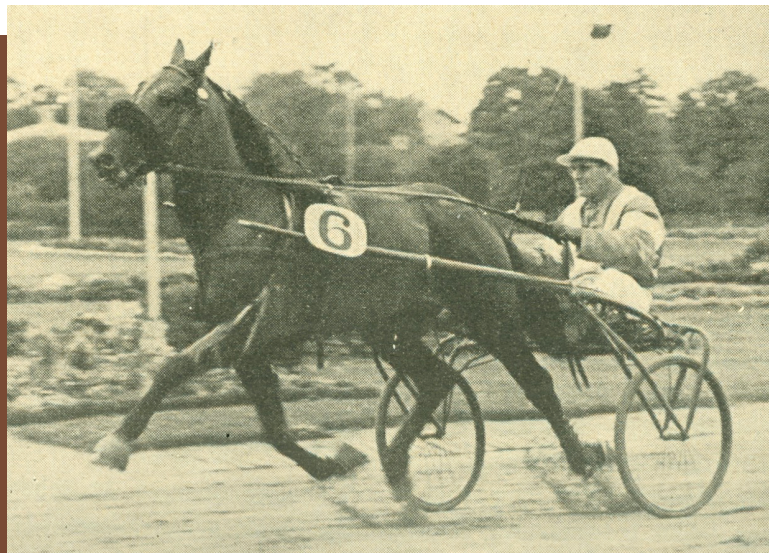
7 Julius Pajoncek var skiftevis træner og amatør, amatørchampion fire gange omkring 1910, og han blev det første æresmedlem i Dansk Travtrænerforening i 1911.

8 Christian Lauritz Müller tiltrak sig stor opmærksomhed.

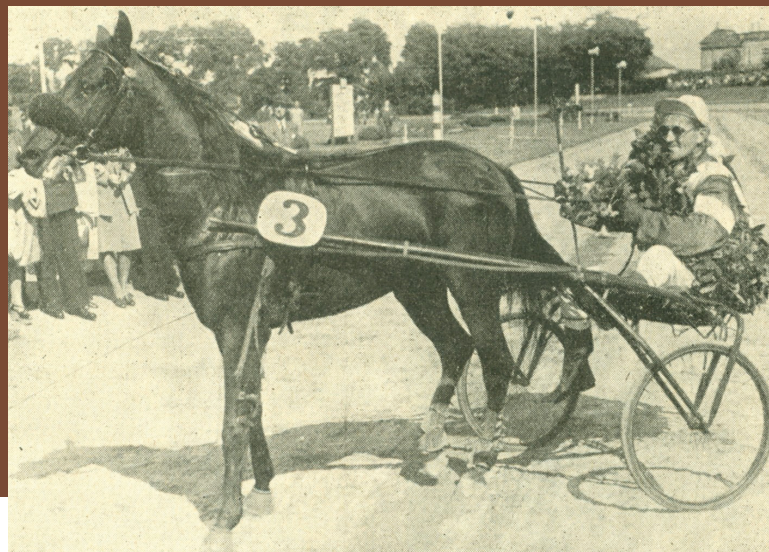
9 Hestene i fire spor på vej ud på sidste omgang i 1925-Derbyet.

10 C.L. Müller præsenterer sin stolthed. Peter Pogue, superstar og far til de to fine hingste i 1925-Derbyet.

1

3

2

1 Det lille lyn Future og "fluetræneren" Aage Kristoffersen.

2 Publikum til Derby 1944 fotograferet fra det udvendige dommertårn.

3 Future og Kristoffersen efter Derbysejren.

kuskens præstation, og så kan han måske i år vinde sit Derby nummer 10 til tangering af Kosters rekord.

I givet fald vil han have et spænd på tre F-Derbyer mellem første og sidste Derbysejr. Indtil videre har han et spænd på 37 år – dette er en "overlegen" rekord.

BANENS MINDSTE HEST

Den næste Derbyvinder i F-rækken efter Peter Pogue Jr. i 1925 havde faktisk det rigtige for bogstav, Future fra 1944 med Aage Kristoffersen, og for bogstavet gjaldt i øvrigt alle Derbyets syv deltagere. Future blev omtalt som banens mindste hest og fik tilnavnene "det lille lyn" og "futtin", og Kristoffersen var så let og lille, at han fik tilnavnet "fluetræneren".

Kristoffersen havde tilbragt nogle af sine helt unge år som staldmand/medhjælpende træner på den berømte Walnut Hall Farm – og senere hos andre trænere "over there", og han havde lært en del af sine amerikanske oplevelser.

Blandt hans store succeser var Derbysejren året før, i 1943 på en stærk slutspurt med Ebbe Axworthy, da årgangens to bedste Ever Tally Ho og Es havde bekriget hinanden hele vejen, og vurderingen før sæsonen 1944 var, at nok var Future god, men stå distance kunne den ikke.

KRISTOFFERSENS NYE HELD: KONKURRENTER SKADET

Da travsæsonen 1944 startede, var Kriterievinder Frances The Great (datter af berømte Marie The Great) favorit, men hun blev skadet i foråret, og Kosters Frank rykkede frem som kæmpefavorit efter Derbyprøvesejr. Favoritskabet varede lige indtil midt i Derbyugen, hvor hingsten trænede dårligt, og på selve dagen d. 16. juli måtte Frank slettes efter opvarmningen.

De værste konkurrenter til Future var altså væk, og Future delte nu favoritskabet med Flic-Flac (Thomas Hansen) til 22:10. Til gengæld var der ingen tvivl, da løbet gik. Future fløj til spids, løb de to første kilometer i konstant højt 1.25 tempo, og sluttede som overlegen vinder i 1.25,7 – den næstbedste vindertid i Derbyhistorien på dette tidspunkt.

Løbsdagen blev en kæmpesucces, og Politiken-forsiden illustrerer, hvor stor en københavnerbegivenhed travet var på de tider. Omsætningen satte rekord med over 600.000 kr. og publikumstallet var 30.000. Men også til "hverdag" var travet kæmpe stort.

Løbet blev afholdt under 2. Verdenskrigs begyndende afslutning, og søndagen blev indledt med, at det igen var blevet tilladt at køre med bildroscher, og at mørklægningsgardinerne nu skulle for vinduerne mellem 22.30 og klokken 04.00 morgen.

Det var nu en begrænset succes ved genstarten med taxaerne eller bildroscherne, da mange af gasgeneratorerne ikke virkede efter lang pause. Men travtogene blev naturligvis fyldt til Charlottenlund Station.

HURTIGSTE HEST FØDT I DANMARK

Da 2. Verdenskrig var overstået, begyndte det skandinaviske samarbejde igen, men nu var styrkeforholdet som forvandet. Dels havde Danmark i modsætning til Sverige kæmpet med hårde valutarestriktioner, der umuliggjorde import af nyt amerikansk materiale, dels havde den svenske og reelt kun 25 år gamle sport udviklet sig med rekord fart.

Det skandinaviske samarbejde med Skandinavisk Mesterskab og senere Nordisk Mesterskab blev genoptaget, men mens Danmark havde vundet de fem sidste mesterskaber i træk før krigen (sidst 1938), var det helt slut nu. Med Ikaros (Jørgen Larsen) i 1971 i Charlottenlund og Taroks to sejre for Jørn Laursen i 1979 og 1980 i Finland og Norge som de eneste undtagelser, indtil løbet blev opgivet på grund af manglende interesse fra alle sider.

En lille trøst var det derfor i 1946, da Future og Kristoffersen slog nogle godt nok uoplagte svenskere i Sverigesløbet og fra spids i sit heatløb præsterede 1.19,9 – naturligvis i voltestart for startvognens indførelse. Det var den hurtigste tid, en dansk opdrætter hest nogensinde havde løbet.

Den danske rekordholder Star McElwyn (1.19,8) var nemlig mockindlænder og født i Lexington i USA i 1930. Han opnåede "dansk statsborgerskab" ved at blive indført med sin moder samme år. Future var til gengæld fra en hoppelinje, der havde befundet sig i Danmark og på Sjælland i fire generationer siden importen i 1911 af den hollandske hoppe Emma W med en blandet fransk, russisk og amerikansk baggrund.

Den danske dagspresse skrev, at Future med sine 1.19,9 var Europas hurtigste det år. Indlænderrekorden blev først sænket i 1953, da Moster og Koster præsterede 1.19,0 med 20 meters tillæg på sprint på Amager-banen.

"SECOND HAND"

Det gælder nok for de fleste sportsfans, at de første store oplevelser brænder sig fast i hukommelsen, og bliver til endnu større hændelser med tiden. Jeg var selv kommet med i presseløgen med min far Otto fra en alder på 7-8 år, og mit store øjeblik indtraf, da jeg som 14-årig i 1961 fik lov til at morgentræne før skoletid og i weekenden hos den daværende 24-årige og kommende firedobbelte Lunden-champion, Jørgen Olsen.

Inden længe var det fast rutine i weekenden, at jeg kørte flere af staldens rutinerede heste som træningsmakkere til Olsens urtinerede ungheste, og derfor fik jeg af den fra USA hjemvendte humørbombe Hans Bagge tilnavnet "second hand".

Der var et fantastisk miljø på Lunden på den tid, vel mindst 300 heste opstaldet på banen. De indkøbte gårde brugtes mest til rekreation for hestene.

FLERE SKAL HAVE CHANCEN

For mig var det ren luksus at blive inddraget på den måde, og spændingen blev ikke mindre af, at min yndlings-kørehest to år senere var Safari The Great-sønnen Firebird, der viste sig at være en af årgangens bedste.

Vi kørte altid to heat på 3000 meter, og for mig så det ud, som om Firebird kunne tælle, men måske var det mere Olsens

DE SEKS F-DERBYER

År for Derby	Årgang (antal)	Dato	Vinder	Træner/kusk	Odds (favorit nr.)	Til start og startpl./antal	Hopper/deltagere	Vindertid	Præmie-sum (kr)	Præmie til vinder (kr)
1906	81	6. maj	Miss Refero (hp)	Julius Pajoncek	1,18 (1)	7	4/7	1.44,2	4.500	2.500
1925	76	7. juni	Peter Pogue jr.	C.L.Müller	2,83 (2)	9	2/9	1.28,6	20.000	12.000
1944	ca. 140	16. juli	Future	Aage Kristoffersen	2,23 (1/2)	1/7	1/7	1.25,7	25.000	15.000
1964	324	5. juli	Fox Hanover	Leif Løfgren	13,69 (7)	1/19	3/19	1.24,4a	50.000	25.000
1983	1342	28. august	For Ever Vixi	Steen Juul	12,82 (5)	2/12	0/12	1.19,3a	330.000	175.000
2002	778	25. august	Frække Frederik	Preben Kjærsgaard	2,58(1)	3/12	0/12	1.16,4a	1.065.000	535.000

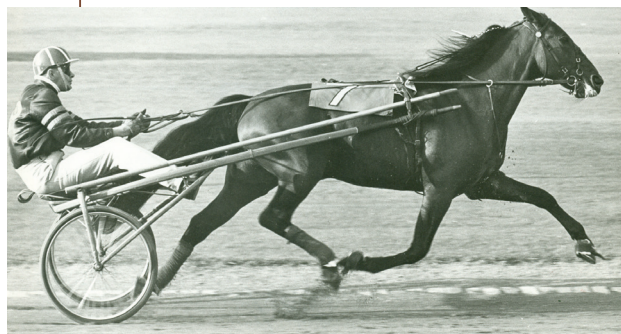
1

7

5

2

4

6

1 Forsiden 17. juli 1944 handlede om Trav-Derby og krig.

2 Fox Hanover altid taktfast og rentravende.

3 Nu Derby venstre om, med startvogn, foran stor ny tribune og med masser af heste i feltet. Fox Hanover og Leif Løfgren til klar sejr i 1964.

4 Trav-Jul var et glimrende alternativ til Væddeløbsbladets julenumre. Forsiden i 1970 viser den 10 år gamle Fox Hanover yderst i banen i kamp med andre af datidens stjerner. Kijafa (Gerhard Petersen) og Lasse Tally Ho (Jørgen Olsen). Kijafa vandt her Wedellsborg Mindeløb.

5 Fox Hanover på æresrunde efter DM-sejr.

6 Fox Hanover efter DM-sejr.

7 Frands Overgård var overlegen Kriteriums-vinder i 1964 med Hans Bagge i sulkyen.

opmuntrende råb til træningsmakkeren, der fremkaldte hestens reaktion i afslutningen. Jeg var vist mest med som "passager"...

Det er jo i hvert fald teoretisk muligt, at læseren ikke igen har brug for min mening og min personlige historie, men jeg ønsker at pege på den øjenåbner, der ligger i at give et ungt menneske adgang til at køre i første omgang langsomt med gammel rutine-ret væddeløber.

Har sporten organisatorisk gjort nok ud af at stille sig til rådighed med ressourcer og invitationer til skoler/ungdomsklubber/sportsforeninger? Er fødekæden ikke udtørret på den front?

21 I KRITERIET

Travsporten var i 1964 blevet fuldstændig forandret fra forrige F-årgang i 1944. At der gik 20 år og ikke 19 mellem de to F-årgange skyldes, at man i den mellemliggende periode havde I og J med hver sin årgang.

Opdrætterforeningen og privatindkøbte hingste som Joe's Pride, Lance Hanover, Lloyd Hanover, Stuart Hanover hævede niveauet i konkurrence med den gamle champion Rex The Great og hans søn, Walther Kaisers Safaris The Great.

Og nu ville alle være med i de klassiske løb, der jo nu blev afviklet med startvogn. Der kom 21 mere eller mindre rutinerede og mere eller mindre talentfulde træninger til start i Kriteriet. Frands Overgård vandt overlegent fra spor nummer 1 for Hans Bagge, men det skabte en del opmærksomhed, at den lille Fox Hanover, nærmest af ponystørrelse, blev nummer to for Leif Løfgren fra spor nummer 18, mens Firebird og Jørgen Olsen var uplaceret fra spor nummer 21.

De to heste havde trukket nittelodder i tredje række bag startvognen med 16 heste foran sig, og det blev ikke bedre af, at startvognen var kørt med første række, før de andre nåede op. Den store klasseforskel på hestene betød, at de bedste af hestene fra tredje række brugte en del kræfter på at bringe sig frem i feltet på første runde. Så var sekundahestene da sorteret fra, men selvfølgelig kostede en sådan forcering.

Der var ren lodtrækning om startpladserne. Sådant var det bare, det nyttede ikke at brokke sig, og det varede mange år, for det blev radikalt ændret til det nuværende princip med startpladser efter Derbyprøve.

DERBYPRØVEVINDERE MED BEGRÆNSET SUCCES

Man havde på dette tidspunkt kørt Derbyprøven i 28 år, naturligvis med diskussion om, hvorvidt spændingen til Derbyet blev bevaret. Men det gjorde den. Dengang var der nemlig kun én Derbyprøve, men alligevel viste statistikken, at kun otte af 28 Derbyprøvevindere havde fulgt op med Derbysejr.

Her i tresserne ville man jo sige, at det kunne skyldes den vilkårlige lodtrækning om startpladserne i de kæmpestore felter, der gav løb af svagere sportslig værdi, åbent for tilfældigheder, og det er også rigtigt.

Men det var slet ikke forklaringen på den manglende sammenhæng fra Derbyprøve til Derby. Dengang var det nemlig først i de allerseneste år, at der havde været så kaotiske felter, og i de tre første Derbyer med startvogn i 1950'erne – 1953-1955 – var der blot 7, 12 og 9 heste bag bilen.

Og så vandt "min" Firebird i øvrigt Derbyprøven for Jørgen Olsen fra spor 15. Yderst i anden række bag startvognen. Oddset var 15 gange pengene, og Derbyet forblev helt åbent.

Det var en meget lille hest med korte ben, et lynhurtigt fodskifte, og med en præcision som et urværk.

NÆSTE GENERATION

Fem uger senere skulle der vise sig et generationsskifte i Derbyet, både hos heste og mennesker, hvis vi ser bort fra jockey John "Supermand" Petersens sejr med faderens Tjavs i Kurt Køppen-træning i 1957. John var blot 20 år.

De tre første kuske i 1964-Derbyet var nemlig Leif Løfgren på 27, Per Hansen på 32 og Jørgen Olsen på 27 år, der alle havde ganske få sæsoner som træner bag sig. Og hestene Fox Hanover, Flying McElwyn og Firebird repræsenterede de nye hingste Stuart Hanover, Lloyd Hanover og Safari The Great.

Forhåndsfavoritten i denne periode var "næsten altid" Walther Kaiser, det år med sejrshesten Funny Boy, som Koster var det tidligere. Dog blev Fjuri Axworthy efter forlydender om fine træningsarbejder tototofavorit på dagen til 27:10 for Leif Nielsen.

Funny Boy tog spids, Leif Løfgren parkerede smart Fox Hanover i ryggen på denne, mens Flying McElwyn (63:10) og Firebird (62:10) blev handicappet på hver sin måde fra de svære startspor 13 og 16. Flying McElwyn havde startgalop og senere sammenkørsel i opløbsvinget, Firebird brugte for meget på første omgang for at bringe sig frem, og Fjuri Axworthy blev kørt ned en omgang før mål.

Men pilles ved Fox Hanovers sejr skal der ikke. Løfgren fandt ud i rette tid til en stærk afslutning. Hesten sejrede overlegent i den ret billige tid 1.24,5 som 7. favorit til odds 13,69.

FOX HANOVER MED FLERE DM-SEJRE

At Fox Hanover var den rigtige Derbyvinder, fandt man ud af senere. Han er en af de få heste, der har fulgt Derbysejren op med to DM-sejre. For Leif Løfgren, der altid og længe holdt ham på toppen.

Så længe, at Fox Hanover sluttede sin karriere med bl.a. at løbe handicaps for Travsportsinteresseret Ungdom (TU) i 1970 og 1971. Jeg ved det, for jeg kørte mod "den lille ræv" og Kurt Larsen, og to gange var vi i infight som favoritter.

Første gang førte jeg med en hest hos Gerhard Petersen, Grønholt, og i opløbet hørte jeg trommestikkerne fra den fremstormende angriber, Fox Hanover.

BANENS MINDSTE HEST II

Det var en meget lille hest med korte ben, et lynhurtigt fodskifte, og med en præcision som et urværk. Suk. Han havde løbet sit tillæg på 100 meter ind. Grønholt og jeg var uden forsvar efter for tidlig forcering.

Det skal tilføjes, at 10-årige Fox Hanover blot halvanden måned senere vandt DM for Leif Løfgren foran Karina Axworthy og Hans Svensson. Det fortæller jo også en historie om, hvilke chancer vi unge TU-kuske fik på den tid.

Året efter fik jeg en chance for revanche mod Fox Hanover med Jørgen Olsens Hey Duke, og her fik jeg sparet på ressourcerne, og alligevel kørt af sted så tilpas tidligt, at trommestikkerne nu kun anedes som fjern torden.

Jeg ved godt, at alle boganmeldere ikke har været forfattere, men jeg tror, det har gavnet mig som travjournalist at køre væddeløb, ligesom det givetvis har været en fordel for den mangeårige dommer Robert Jensen, som kørte TU-løb på samme tid.

Det er lettere for journalisten at forstå, at en taktisk beslutning, som viser sig helt forkert, ikke nødvendigvis var forkert på det

tidspunkt, den blev taget, og det er måske lettere for dommeren at forstå, at heste ikke er maskiner.

NYE RIVALER

Hvis man gennemløber travsportens historie og de københavnske champions gennem de sidste mere end hundrede år, kan det opdeles i perioder med som regel to rivaler, som indimellem kæmpede hårdt om tronen.

1916-1947 var det N.J. Koster og Sofus Sørensen, der stod øverst på sejrslisten, 1948-1957 Mark Ingdam og Koster, 1958-1963 Walther Kaiser, Gerhard Petersen og Mark Ingdam, 1964-1977 Walther Kaiser og Jørgen Olsen, 1981-1984 Preben Kjærsgaard og Axel Jacobsen, 1985-1993 Axel Jacobsen og Steen Juul, og siden 1994 Steen Juul.

Ni navne, der dækker 100 år, men dog har følgende fire trænere haft en enkelt sæson som champion; Oluf Månsson i 1933, Mogens Larsen 1978, Torben Fischer 1979, Birger Jørgensen 2012. Flere har der ikke været.

Året er 1983 ved næste F-Derby. Axel Jacobsen bliver champion i sæsonen, landschampionen Steen Juul er flyttet til staden, og disse to længe bestående rivaler kommer til at spille hovedroller i de næste Derbyer.

FIRE DERBYPRØVE AFGØR FØRSTE RÆKKE

Nu var der fire Derbyprøver fordelt på to onsdage, og nu var situationen noget mere velordnet den, at første- og andenhesten var sikret plads i første startække (med tilfældig lodtrækning), mens fire pladser i anden række var reserveret de højest seedede blandt de øvrige.

Sejrshesten (11 sejre i 13 starter) Fight Løjbjerg (Axel Jacobsen) og eksporterede Frosty Vixi (Jim Frick) overbeviste stort, Fandango Pan gik nydeligt for amatør Hans Gaardahl, mens Grand Prix-vinderen, Taroks første søn Farokken, på ny galopperede for Jørn Laursen i Lunden, der aldrig blev hestens favoritbane.

Men selvfølgelig gjorde det indtryk, at Jørn Laursens tre andre Grand Prix-vindere Tarok, Vixi Bird og Duvil alle var fortsat til Derbysejr. Sådan var stillingen til Derbydagen, men den tilføjelse, at Steen Juul en uge før Derbyet havde købt svenskejede For Ever Vixi til Ivar Hvidtfeldt efter hestens tunge Derbyprøve i sporene til andenplads bag Frosty Vixi.

Juul så denne præstation på nærmeste hold. Han sad i denne Derbyprøve bag Filli Hanover, der førte til opløbet under pres. Så stod den af, løb uplaceret og sigtede mod Derby Consolationsløb, som parret også vandt.

HELVEDE BRØD LØS

I selve Derbyet galopperede Fight Løjbjerg op mod startvognen fra spor 1, præcis som en gang før i karrieren, men 50 meter før start fik Jacobsen hesten i trav, og den førte fra start til mål – eller nej, til 100 meter før.

Farokken havde atter galopperet, og Fight Løjbjerg førte under pres fra Frosty Vixi til opløbssvinget, hvor "helvede brød løs". Frosty Vixi viste svaghestegn, Fonzi H og Fischer speedede op udvendigt og gik i stå, Frosty Vixi slingrede, hægtede hjul med indvendigt angribende Fantomet Toft – og hele baduljen var ved at stå på hovedet.

JUULS FØRSTE DERBY

Lige bortset fra Fight Løjbjerg, der lignede en klar vinder, og For Ever Vixi, der angreb stærkt på afstand. Fight Løjbjerg havde ikke forsvar efter vedvarende favoritpres, og Juul vandt sin første af indtil videre ni Derbysejre. Hesten var først ankommet til stalden til et sidste arbejde torsdag efter afgørende dylrægetest i forbindelse med den aftalte handel.

Odds var 12,82, vindertiden var 1.19,3, og opdrætter Verner Juel og hingsten Fine Shot fik Derbysejr i kombination med Pay Dirt-hoppen Venus Hedegaard.

WEEKENDENS BEDSTE 4-ÅRS

For Ever Vixi gjorde intet forkert, men weekendens mest imponerende fireårshest var så afgjort Feicy Hjordal, der for Michael Nørlem to gange i træk tog pynten af sejrshesten Empire Vixi i lørdagens Rex The Great-løb. Først på 2000 meter i 1.16,3 og dernæst på 1609 meter i 1.15,2.

Egon Nørlem havde bevidst ikke anmeldt Feicy Hjordal til Derbyet. Den fejl gentog han ikke, da Feicy Hjordal fik sit første afkom i 1992. Wee Hjordal fik lov til for Henrik Lønborg at udføre det, Feicy var forhindret i.

Mange huske vel den overlegne Derbysejr, hvor Lønborg i øvrigt lavede en genistreg ved at køre frem til dødens fra ellers perfekte andet par udvendigt? Genialt for på dén måde låste Lønborg løbet, og gav Why Shadow en længde ekstra frem. Det blev løbsafgørende.

"JEG TROR, JEG KAN FORBEDRE MIN KØRESTIL"

Før vi går til næste Derby, er der en enkelt ting ved sæson 1983-afslutningen, som her 38 år senere vækker lidt opmærksomhed i min research. Det var Steen Juuls første sæson i Lunden, han havde sat verdensrekord for ældre hopper med Dilli Hanover, han havde vundet Derby og Consolationsløb på banen, og alligevel udtalte han til Væddeløbsbladets Karsten Bønsdorf i det specielle "julenummer":

– Jeg skal ærligt indrømme, at jeg endnu ikke helt har vænnet mig til køremåden på Lunden. Jeg tror, at jeg kan forbedre min kørestil!

Her, en menneskealder senere, må man nok sige, at det lykkedes. Men kan han mon i dag huske, hvad udtalelsen skulle betyde?

– "Ja, lige et øjeblik", lyder det, da jeg fanger ham i bilen på vej hjem fra væddeløb. En kort pause, og så:

– Der var stor forskel på justitsen på de forskellige baner i væddeløbene dengang. Det var meget nemmere at slippe ud fra en indelukket position uden at blive straffet på de andre baner. Også fordi der oftere opstod huller i felterne på de andre baner. Jeg fik da vist også bøder dengang.

– Nu er justitsen mere ensartet landet over, der køres generelt mere professionelt i løbene, og du kan komme til at sidde fast i inderbanen, og blive skovlet helt ned til sidste position, før der bliver angrebsplads. Med få heste i løbene har det ikke så stor betydning, men tendensen ses tydeligt i svenske løb med store felter.

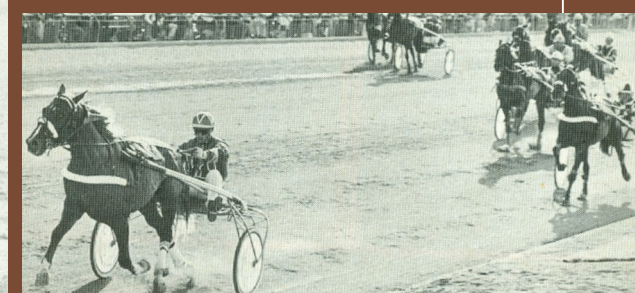
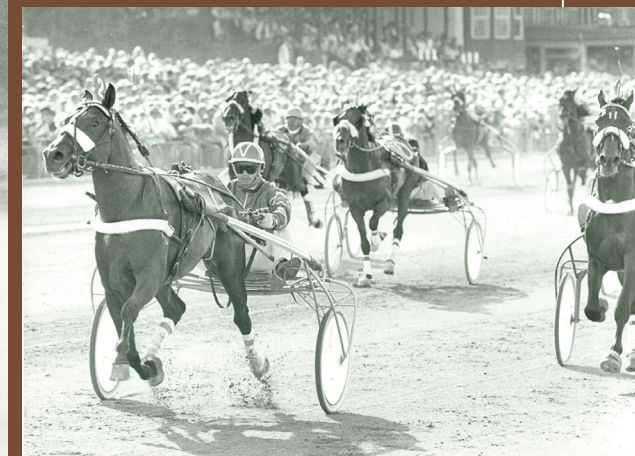
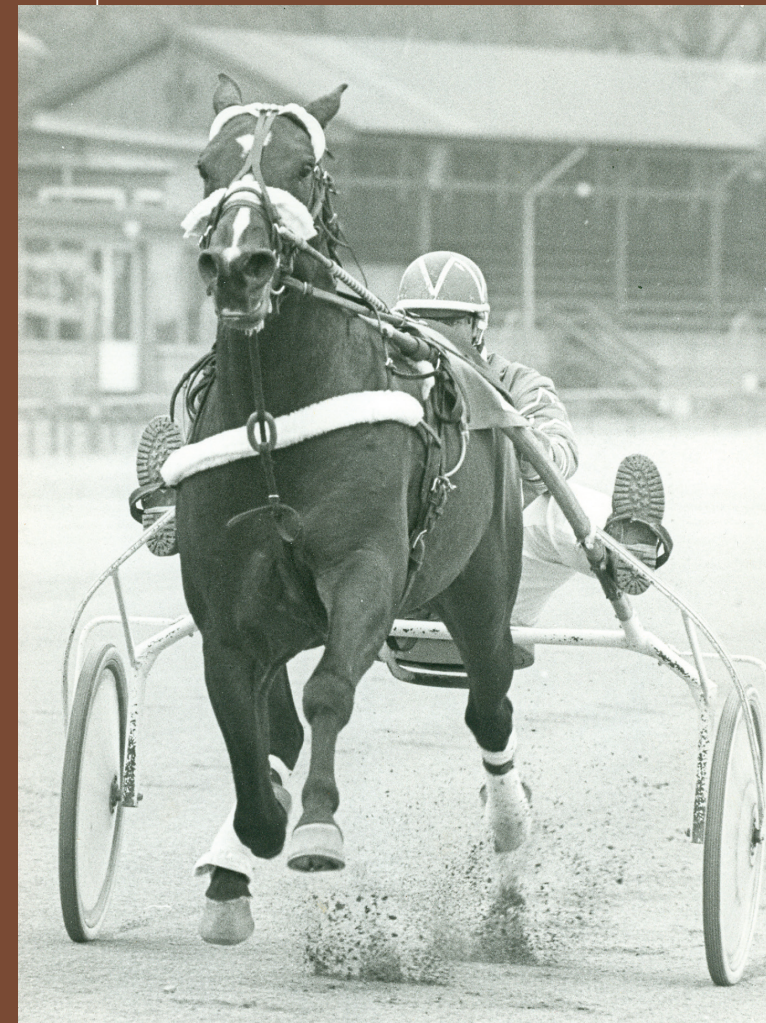
"DERBYET ER KRIG"

En af mine Derby-historier i Politiken var et interview med Torben Fischer, der påpegede, at "Derbyet var en krig", at de sædvanlige dagligdags hensyn og smidighed blev lagt til side, og at der blev kørt lige til stregen – hvis ikke lidt over. Hvilket naturligvis kunne betyde, at enhver lidt for snæver situation ville udløse galop, sammenkørsel eller styrt.

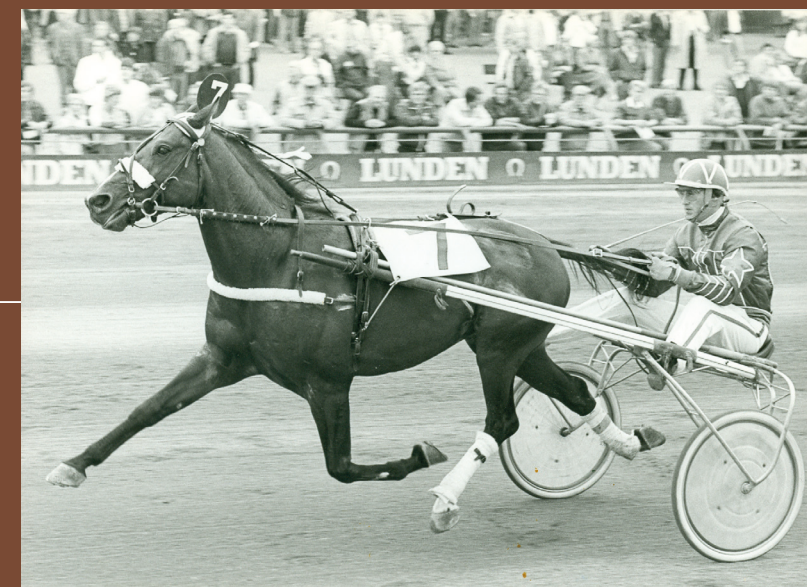
At kuskene samtidig er godt oppe på dupperne, og at hestene er maksimeret til grænsen – og måske også nogle gange over – gør ikke det hele mindre dramatisk. Kørslen i Derbyweekenderne demonstrerer det tydeligt.

Det passer jo også meget godt med, at der var styrt i F-Derbyet 1944, at F-Derbyet i 1964 med de mange deltagere bød på grov trængning af totofavoritten Fjuri Axworthy, og at der opstod kaos som netop beskrevet i F-Derbyet 1983.

Og i F-Derbyet i 2002 faldt den ene af de to storfavoritter på samme konto. Ind igennem første sving var det meget tæt mellem

For Ever Vixi (Steen Juul) slipper uden om uheldet i sidste sving, og sejrer klart i 1983-Derbyet foran Fight Løjbjerg (Axel Jacobsen).

For Ever Vixi og Juul på æresrunde

Frøkjær Jeans, med daværende jockey Jens Simoni, og udvendige Frøkjær Buks med Steen Juul i andet geled, og fra publikums-siden var det ikke svært at tildele udvendige Steen Juul skylden for "klipning" af Frøkjærs Jeans i kamp om positioner.

Gentagelsen af løbsfilmen viste det samme, og Juul blev mødt af en pibekonzert på æresrunden ved en senere sejr.

DOMMERNES KAMERA

Jens Simoni blev tildelt skylden og fik vist en mindre bøde, men vi forstod intet i presselogen og blev efter ønske inviteret en tur i tårnet til en gennemgang af dommerkameraets løbsfilm. Det gav os en ny og en anden opfattelse af situationen, men publikum så aldrig denne løbsfilm fra dommerkameraets vinkel – og det sker desværre til stadighed, at en vigtig formidling af afgørende beslutninger undlades. Under alle omstændigheder blev også dette Derby en illustration af Fischers udtalelse om "Krigen i Derbyet".

"DET HAVDE JEG JO SAGT"

"Det havde jeg jo sagt", råbte Preben Kjærsgaard til mig, da han kørte på vej til æresrunden med Frække Frederik, der også endte som totofavorit til 2,58 (mod 28:10 for Frøkjær Jeans).

Med Frøkjær Jeans' store terræntab var der ikke mere at spille om. Den flotte røde hingst Frække Frederik defilerede Derbyet hjem "ubrugt" i 1.16,4, mens Frøkjærs Jeans reparerede sit store terræntab til en tredjeplads bag Fighting Molar, som Flemming Jensen gæstekørte for Erik Adielsson.

Ingen kan vide, hvordan Derbyet var gået uden fejlen for "monstret" Frøkjær Jeans, der før Derbyet havde 14 sejre i 17 starter, og havde været anden foran Frække Frederik i et fireårsløb på Solvallas Elitloppsdag.

Frøkjær Jeans vandt næsten to millioner for Jens Simoni/Axel Jacobsen, vandt på Vincennes i Paris, og præsterede sejr for Mark Larsen i montéløb i slutningen af karrieren.

Frække Frederik havde dét tilfælles med de fleste af sine F-forgængere i Derbyet, at han ikke havde været "hot" før fire-årssæsonen, og da Væddeløbsbladets Årsrevy ved juletid året inden rangerede F-hingstene, blev ti navne og ti boblere nævnt. Frække Frederik var ikke med på listen.

FRÆKKE FREDERIK – SEJRSHESTEN

– Han var sent udviklet, og både ejeren Hermann Nielsen og jeg vidste, at vi gemte på noget godt, kommenterede Kjærsgaard det, da vi genopfriskede historien sammen her i foråret.

Og det tør siges! Frække Frederik vandt i alt 32 sejre og 3.184.703 kr. i blot 70 starter – en sejrprocent på 46%.

Og i perioden på tre år fra april som 4-åring til maj som 7-års vandt han 28 sejre i 41 starter. Det vidner om stor stabilitet, høj klasse, og om en træner, der både kørte godt og forstod at passe på sin superstar. Blandt disse mange sejre var to gange DM til oddsene 15:10 og 11:10.

Alligevel slog han ikke til ved sine to forsøg i både Elitlopp og Copenhagen Cup, selv om han i Elitloppet dog tog en tredjeplads i sin indledende afdeling på 1.11,3 – spillet til 296:10, før han tog en af sine sjældne galopper i finalen. Det var lidt ærgerligt, for han vandt en del Gulddivisionssejre, og fik ikke mindre end 13 gange en præmie på over 100.000 DKK.

EN AVLSMÆSSIG SAMMENHÆNG

De fleste travsportsfans ved, at Hambletonian 10 regnes for stamfaderen til den europæiske travhest, og det er meget svært

– måske helt umuligt – at finde en traver anno 2021, der ikke har Hambletonian 10 i stamtavle adskillige hundreder af gange. Det er naturligvis for at ære Hambletonian 10, at man i 1926 indførte Hambletonian Stake. Indtil da var Kentucky Fururity fra 1893 det største klassiske løb og at betragte som "Derbyet" i USA. Den femte vinder af dette løb i 1898 var Peter The Great, der kun gjorde denne ene start i sæsonen. Hans farfars far var Hambletonian 10.

Peter The Greats hingstelinje har nu overtaget "al" travsport. Det er stort set ligegyldigt, hvilken hest, du tager. Søg efter far, farfar, farfars far osv., så ender du i Peter The Great og derefter i Hambletonian 10.

For 100 år siden stod en kamp mellem hingstelinjerne "Peter The Great" og jævnaldrende "Axworthy", men nu er Axworthy slået ud, selv om hans hopper og deres afkom har sørget for, at hans gener optræder omtrent lige så hyppigt i den moderne travhests stamtavle.

PETER DEN "RIGTIG" STORE

Vi kan som eksempel på Peter The Greats indflydelse se grafikken med de seks F-Derbyvindere. Det gælder selvsagt ikke for Miss Refero, da Hambletonian 10-oldebarnet Refero blev født året før Peter The Great.

Men ellers se grafikken, hvor "H" betyder, at hesten vandt Hambletonian, mens "KF" betyder, at hesten har vundet Kentucky Futurity. "H2" betyder andenplads i Hambletonian. Man kan ikke undgå at lægge mærke til, hvor meget travhistorie der findes i sådan et "familienavn".

Og så vil den skarpsindige læser måske indvende... "Næh, men det er fordi f.eks. franskatstammede Axel ikke er med her i en F-årgang". Eller tænke... "Hvad nu hvis Prodigious-sønnen First Blood fra Kriteriet også vinder Derbyet i år". Men den indvendig holder ikke, hvor logisk den end forekommer.

For Axels vedkommende kan vi gå syv generationer tilbage i Frankrig til hingsten Mousko Williams fra 1934, før vi finder den fra USA importerede far Sam Williams fra 1922, og to generationer yderlige baglæns støder vi til Frække Frederiks hingstelinje i Peter The Great-sønnen Peter Scott.

Og med hensyn til First Blood, skal vi til Frankrig over Italien, før vi når til USA i femte generation, og i syvende generation støder vi på Fox Hanovers forfar Volomite. Så deet...

DA TRAVEREN BLEV PACER

Kan man så ikke finde en hingst i dag, hvis hingstelinje går uden om Peter The Great? Jo, f.eks. franske Orlando Vici går via McKinney født i 1887 i USA uden om Peter The Great i ren hingstelinje og ender i Hambletonian 10 tolv generationer tilbage.

Selv om Peter The Great findes på 35 pladser i Orlando Vici's stamtavle, overgås han her af fransk travsports stamfader Fuschia (født 1883), der er 103 gange i stamtavlen for Orlando Vici.

Fænomenet Googoo Gaagaa med pacerblod og pacerstjerner i generationer er måske et mere spændende eksempel på en hingst, der går uden om den sædvanlige travhistorie. I hans hingstelinje fødtes The Abbe i 1903, med traveren Chimes som far, og med en travende helbror, der i år 1900 havde sat verdensrekord rekord 2:03 ¼ eller kilometertid 1.16,6.

Forventningerne til The Abbe var derfor store, og han travede flot med 2:10 eller 1.20,8 som treårs, før en skade satte ham tilbage. Da The Abbe returnerede til championen Ben White, fandt han ud af, at hesten gjorde sig meget bedre i pasgang, og ved en ændret beskoning og forspænding fik han The Abbe til at pace 2:04 (1.17,1) som 7 års i 1910.

Her løb The Abbe ubesejret gennem sæsonen og blev mest vindende pacer med 17.650 dollars indtjent. Avlskarrieren startede, og hingsten blev linjedanner for pacersporten på samme måde som Peter The Great hos traverne. For nyligt blev det gjort op, at ni ud af 10 Triple Crown-vindere hos pacerne var fra hans hingstelinje.

ALLE ER I FAMILIE

The Abbes far Chimes var født i 1883, så ingen Peter The Great her, men Hambletonian 10 var Chimes farfar, og derfor er der 12 generationer fra Googoo Gaagaa til Hambletonian 10.

Dette betyder dog ikke, at Peter The Great ikke findes i Googoo Gaagas gener, for Peter The Great optræder alligevel 164 gange i stamtavlen. Blot ikke i den direkte hingstelinje far-farfar-farfars far osv. Peter The Greats blod og gener er overalt i trav og pacer-sporten.

